

Respons

Usbekistan: Endringer på menneskerettighetsområdet

- Hvilke endringer har skjedd på menneskerettighetsområdet siden Shavkat Mirzijojev ble valgt som president i 2016?

Kort om tidligere president Islam Karimovs regime og om overgangen til president Shavkat Mirzijojev

Shavkat Mirzijojev ble valgt som president i Usbekistan 4. desember 2016, etter at han hadde sittet som overgangspresident fra september samme år. Mirzijojev var statsminister under tidligere president Islam Karimovs regime. Karimov var president i Usbekistan fra landet ble selvstendig i 1991, og fram til han døde 2. september 2016.¹

Karimov styrte Usbekistan med svært hard hånd. Det var ingen plass for demokrati, og respekten for menneskerettigheter var så å si fraværende. Et eksempel på dette er at landet gjennom store deler av Karimovs regjeringstid har hatt et stort antall politiske fanger, mellom 7000 og 10 000. Ingen har med sikkerhet kunnet si hvor stort antallet har vært, siden det har vært svært få internasjonale aktører til stede i landet som har kunnet rapportere om forholdene. De domfelte har hovedsakelig blitt dømt for religiøs/politisk virksomhet, og dommer på 10 til 20 år har ikke vært uvanlig. Menneskerettighetsorganisasjoner har rapportert om fryktelige forhold i fengslene og om systematisk bruk av tortur mot innsatte (Stroehlein & Swerdlow 2019; Swerdlow, møte i Oslo desember 2019).

Det var ikke veldig høye forventninger om at Shavkat Mirzijojev skulle endre styresettet da han tok over presidentembetet i 2016. Mirzijojev var kjent som en «hardliner» i gammel sovjetstil. Enkelte mente til og med at regimet kunne bli enda verre under Mirzijojev (Swerdlow, møte desember 2019).

Mirzijojev har imidlertid gjennomført flere reformer siden han kom til makten. Han har åpnet Usbekistan for utenomverdenen gjennom endrede ut- og innreisebestemmelser og gjennom en langt åpnere økonomi. I tillegg har flere politiske fanger blitt løslatt. Mirzijojev har imidlertid ikke satt menneskerettigheter øverst på dagsordenen. Det viktigste for usbekiske myndigheter

¹ Det var mye usikkerhet rundt Islam Karimovs dødsfall. Mange mente at han døde tidligere enn 2. september, men at usbekiske myndigheter ikke ville gå ut med nyheten om dødsfallet. Myndighetene kunngjorde at Karimov var død 2. september, og dette er den offisielle dødsdagen.

synes å være å skape nye arbeidsplasser og å få på plass en bedre økonomi. Dette var budskapet til usbekiske myndigheter under møter i Tasjkent i mars 2019.²

Sjefen for daværende usbekisk sikkerhetstjeneste, National Security Service (SNB), som fra 2018 heter State Security Service (SGB) (HRW 2019), Rustam Inojatov, ble sittende en periode etter at Mirzijojev tok over som president. Han ble sett på som et stort hinder for reformer innenfor menneskerettighetsområdet. Inojatov ble imidlertid skiftet ut 31. januar 2018 (Reuters 2018). Mirzijojev skiftet på forhånd ut en rekke SNB-ansatte for å reformere sikkerhetstjenesten. Ved å avsette Inojatov, som hadde sittet som leder for sikkerhetstjenesten siden 1995, viste Mirzijojev at han nå var landets suverene leder (Surat Ikramov, møte 2017; Pannier 2018). Mirzijojev har også opprettet en egen sikkerhetstjeneste som har ansvaret for presidentens sikkerhet. Denne styres av Mirzijojevs svigersønn (Swerdlow, møte desember 2019).

Til tross for at Mirzijojev har gjennomført en del endringer i positiv retning, etterlyses de systematiske endringene. Menneskerettighetsaktivisten Nadejda Atajeva (som sitert i Mazhitova 2019) viser til at Mirzijojev har introdusert mer enn 2000 nye lover og reguleringer etter at han ble president, men forsinkelser og byråkrati gjør at disse ikke blir implementert av lokale myndigheter. Lokale myndigheter fortsetter dessuten å begrense den enkelte borgers rettigheter.

Under vil vi redegjøre nærmere for de største endringene Mirzijojev har gjennomført.

Fra isolasjon til mer åpenhet

Kontakt med nabolandene

Noe av det første Shavkat Mirzijojev foretok seg etter at han tok over som president, var å besøke nabolandene Kirgisistan og Tadsjikistan. Karimov hadde et anstrengt forhold til sine naboland, blant annet som følge av uenighet om grenselinjer mellom landene. Enkelte grenseoverganger mellom Kirgisistan og Usbekistan var i lange perioder stengt, bortsett fra grensepassering under helt spesielle forhold. Grenseovergangene mellom Usbekistan og Kirgisistan (blant annet grenseovergangen Dostuk, som ligger rett utenfor grensebyen Osj i Kirgisistan) var stengt for fri ferdsel fra 2015 til Mirzijojev åpnet grensen høsten 2017 (usbekisk kilde a, møte i Almaty november 2017). Grenseovergangen mellom Usbekistan og Tadsjikistan var også stengt. Mirzijojev åpnet grensene og la vekt på at forholdene mellom landene skulle bli bedre, noe det også har blitt (Swerdlow, møte desember 2019).

Internasjonalt nærvær

Usbekistan har åpnet opp for noe internasjonalt nærvær etter at Mirzijojev ble president.

FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) måtte stenge sitt kontor i Tasjkent i 2006, etter at de ikke lenger fikk tillatelse fra usbekiske myndigheter til å drive kontoret. Human Rights Watch (HRW) har i perioder blitt nektet innreisettillatelse, og kontoret har ikke fungert siden

² Landinfo besøkte Tasjkent i Usbekistan i mars 2019 sammen med en delegasjon fra det norske Utenriksdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Vi hadde blant annet møter med flere myndighetsorganer, i tillegg til møter med menneskerettighetsforsvarere.

2008. HRW mistet sin registrering i mars 2011 (HRW 2011), etter en beslutning i usbekisk høyesterett. Også en rekke nyhetsbyråer måtte stenge under Karimovs regime. HRWs første besøk i landet etter at de mistet sin registrering, var i august 2017. Høyesteretts beslutning fra 2011 har imidlertid ikke blitt omgjort. HRW har derfor ikke kunnet gjenåpne sitt kontor i landet (Swerdlow, møte desember 2019).

FNs høykommissær for menneskerettigheter, Zeid Ra'ad al Hussain, besøkte landet i mai 2017. Dette var høykommissærens første besøk i Usbekistan (OHCHR 2017). Senere har også Amnesty besøkt Usbekistan (Swerdlow, møte desember 2019).

Lettelse av visumrestriksjoner og avskaffelse av utreisevisum

Usbekistan inngikk en avtale om felles visumfrihet med Tadsjikistan i januar 2018 (RFE/RL 2018). Usbekistan opphevet visumplikten for en rekke land, deriblant med Norge, med virkning fra 1. januar 2019.

Fra samme dato opphevet Usbekistan regelen om utreisevisum. Usbekistan var den siste av de tidligere sovjetrepublikkene som opphevet denne ordningen. Før 1. januar 2019 måtte usbekere ha en egen tillatelse i form av et utreisevisum stemplet inn i passet for å forlate Usbekistan for reiser til alle land, bortsett fra til tidligere sovjetrepublikker.³ Kravet om utreisevisum var en måte å kontrollere befolkningen på. Avgjørelsen om å utstede utreisevisum ble tatt av Innenriksministeriet, men i realiteten var det den usbekiske sikkerhetstjenesten som tok beslutningen.

Allerede i januar 2017, kort tid etter at Mirzijojev var blitt valgt til president, opplyste han at han ville avskaffe ordningen med utreisevisum. Forslaget ble senere tonet ned (RFE/RL 2017a; RFE/RL 2017b), men ordningen er nå opphevet. Se mer om avskaffelse av utreisevisum i Landinfos respons (Landinfo 2019).

Endringen i utreisereglene blir regnet som et stort fremskritt av mange, men det er likevel et spørsmål om ikke myndighetene fortsatt følger med på hvem som reiser ut av landet. Ifølge Swerdlow har myndighetene trolig god oversikt (møte, desember 2019).

Endringer på menneskerettighetsområdet

Overvåking av befolkningen – fortsatt fengslinger

Usbekistan har vært kjent for å ha et svært godt utbygd overvåkingssystem. Befolkningen har blitt overvåket og terskelen for hva som til enhver tid kunne oppfattes som opposisjonell politisk eller religiøs virksomhet, har vært svært lav. Et eksempel på dette er det store antallet politiske fanger som sitter fengslet pga. reell eller antatt politisk/religiøs virksomhet.

Under Karimovs regime var usbekiske myndigheter mistenksomme overfor enhver person som kunne oppfattes å ha et annet syn enn dem på hvordan forholdene i Usbekistan skulle være. På begynnelsen av 1990-tallet var mistenksomheten først og fremst rettet mot personer som ble

³ Reglene for hvilke land det var krav om utreisevisum til endret seg. Da bestemmelsen ble avskaffet, var det krav om utreisevisum til alle land, bortsett fra til tidligere sovjetrepublikker, med unntak av Tadsjikistan og Turkmenistan (RFE/RL 2012).

Respons Usbekistan: Endringer på menneskerettighetsområdet

ansett å være politisk opposisjonelle. Dette førte til massive fengslinger. Den politiske opposisjonen forsvant gradvis pga. fengslingene. Etter hvert rettet myndighetene oppmerksomheten mot religiøse, dvs. mot personer som praktiserte eller ble antatt å praktisere en annen form for islam enn den presidenten og myndighetene hadde godkjent og selv praktiserte (HRW 2014; Memorial, møte i Oslo februar 2015).⁴

Rustam Inojatov ble avsatt som nasjonal sikkerhetssjef i 2018, og en rekke saker ble omdirigert fra nasjonal sikkerhetstjeneste (SNB) til departementene for henholdsvis innenriksforhold og forsvar. I ettertid har enda en toppsjef blitt avsatt. Sikkerhetstjenesten fortsetter imidlertid å arrestere og anklage personer som de anser å være såkalte fiender av regimet (jf. § 157 i den usbekiske straffeloven), en taktikk som definerte det mange kalte «Karimovs paranoide regime» (HRW 2019). HRW viser til to kjente eksempler der dette har skjedd i løpet av 2017 og 2018. I tillegg til de profilerte tilfellene, er det tusenvis av personer som fortsatt sitter fengslet pga. ekstremismeanklager (HRW 2019).

Menneskerettighetsforsvareren Surat Ikramov viser til at Usbekistan gjennom veldig lang tid har vært et autoritært regime, og at dette nok ikke endres med det første. Frykten for å gjøre noe som kan tolkes som galt, sitter i befolkningen, ifølge Ikramov. Befolkningen vil alltid tro at noen vil straffe dem (Ikramov, møte i Tasjkent mars 2019).

Overvåkingen har likevel blitt mindre etter at Mirzijojev kom til makten, ifølge menneskerettighetsforsvareren Agzam Turgunov. Turgunov opplyste at det ikke lenger er slik at en person kan bli tatt inn og fengslet uten å ha gjort noe som helst. Det skjedde under Karimovs regime, men slik er det ikke lenger (Turgunov, møte i Tasjkent mars 2019).

Usbekiske myndigheter skal selv ha uttalt at tiden med arrestasjoner av befolkningen er over, ifølge Steve Swerdlow (møte, desember 2019).

Svartelister - eksisterer de fortsatt?

Mange tusen personer var tidligere oppført på myndighetenes såkalte svartelister (Bayram 2019). Listene inneholdt navn på personer som ble ansett å være mer religiøse enn det myndighetene aksepterte. I tillegg var også slektninger av personer som var dømt på religiøst grunnlag, eller personer som befant seg i utlandet, oppført på disse listene. Ifølge flere kilder har disse personene nå blitt fjernet fra listene (Memorial, møte september 2017; Ikramov, møte november 2017).

Det er uklart hvor mange personer som har stått på disse listene. Tidligere ble det sagt at det var i alt 17 000 navn på listen, senere har det blitt sagt at 20 000 navn er fjernet fra listen (Swerdlow, møte desember 2019). Ifølge Steve Swerdlow er det vanskelig å vite hva betydningen av å være tatt av denne listen betyr.⁵ Enkelte hevder, ifølge Swerdlow, at det fortsatt eksisterer lister over «mistenksomme» personer, men det er vanskelig å vite.

⁴ Se mer om islamsk praksis utenfor myndighetenes rammer i Landinfos temanotat (2016).

⁵ Se mer om Usbekistans svarteliste i Landinfos temanotat om overvåking av befolkningen og utsatte grupper (2018).

Politiske fanger, løslatelser og slutt på tilleggsstraff

Usbekistan har et stort antall politiske fanger. Ingen har med sikkerhet kunnet oppgi det eksakte antallet, men HRW anslo mellom 7000 og 10 000 i 2015 (HRW, møte i Oslo februar 2015). Antallet religiøse/politiske fanger antas nå å være et sted mellom 1500 og 5000, ifølge Steve Swerdlow (møte, desember 2019).

Under Mirzijojev har flere politiske fanger blitt løslatt. Det er imidlertid ingen som har kunnet angi det eksakte antallet løslatelser (Memorial, e-post november 2019). Ca. 50 profilerte politiske fanger skal ha blitt løslatt mellom september 2016 og oktober 2019. Dette tallet inkluderer menneskerettsaktivister, journalister og fredelige opposisjonsaktivister. Kjente journalister som Yusuf Ruzimuradov og Muhammad Bekjanov, som har sittet henholdsvis 19 og 18 år i fengsel, har blitt løslatt, ifølge HRW (2019). Dette er personer som menneskerettsgrupper og det internasjonale samfunnet har presset på for å få løslatt gjennom mange år. Løslatelsene var altså ikke tilfeldige. 34 av 35 menneskerettsaktivister og journalister som HRW tidligere har omtalt i sine rapporter, er nå løslatt. HRW konkluderer med at presset utenfra hjelper (HRW 2019; Swerdlow, møte desember 2019).

I tillegg har myndighetene løslatt mange, trolig flere tusen, andre politiske/religiøse fanger som har vært dømt for ekstremisme. Ifølge Swerdlow er det svært vanskelig å vite hvor mange som er politiske fanger i dag, derfor anslår han 1500–5000. Han bygger anslaget på mange samtaler med menneskerettsaktivister og diplomater i Tasjkent (Swerdlow, møte desember 2019; e-post desember 2019).

Etter at Mirzijojev ble president, har også en del politiske fanger fått omgjort dommene sine til mildere straffer (Memorial, e-post november 2019). Usbekiske myndigheter hevder i tillegg at de har løslatt hundretalls uavhengige muslimer som praktiserer islam på en annen måte enn den myndighetene har godkjent. Det er imidlertid umulig å verifisere disse opplysningene (HRW 2019).

Mange av de politiske fangene som har blitt løslatt, hadde sonet ferdig sin dom, men ikke fått tilleggsdom for «brudd på fengselsreglementet». I mange år har det vært relativt vanlig å gi politiske fanger en slik tilleggsdom for fiktive forhold rett før dommen er sonet ferdig. På denne måten har politiske fanger blitt sittende fengslet i årevis. I mars 2018 orienterte usbekiske myndigheter HRW om at slik tilleggsstraff ikke lenger ville bli gitt (HRW 2019). Memorial har også opplyst at ordningen med tilleggsstraff for brudd på fengselsreglementet mer eller mindre har opphørt (Memorial, e-post november 2019).

Flere av de profilerte 50 politiske fangene som har blitt løslatt, slapp ut noen år før de hadde sonet ferdig dommen. Det varierte hvor mange år de slapp å sone. I tillegg til løslatelser har flere politiske/religiøse fanger blitt flyttet fra ordinære fengsler til fengselskolonier, hvor det er mindre restriktive og mer humanitære forhold. Blant annet får de innsatte nå motta flere og også lengre besøk enn hva de fikk i ordinære fengsler (Memorial, e-post november 2019).

Til tross for at flere politiske/religiøse fanger har blitt løslatt, er det fortsatt mange som sitter fengslet, og som ikke har fått saken sin gjennomgått på nytt (Memorial, e-post november 2019).

Manglende rehabilitering for tidligere politiske fanger

Til tross for at flere politiske fanger har blitt løslatt etter at Mirzijojev ble valgt som landets president, er ikke alle problemene løst for dem som har blitt løslatt. Usbekistan har ikke noe nasjonalt rehabiliteringsprogram for personer som har sittet fengslet. Myndighetene har heller

ikke lansert noen slik plan. HRW peker på at uten en nasjonal dialog om overgrep som ble begått under Karimovs styre, er det også vanskelig å få til en demokratisk utvikling i landet (HRW 2019).

Stenging av fengselet Jaslyk

Den 2. august 2019 signerte Mirzijojev et dekret om at landets mest beryktede fengsel, Jaslyk i delstaten Karakalpakstan nordvest i landet, skulle stenges. Fengslet har vært omtalt som «House of Torture» og «Place of No Return», hvor fangene har vært utsatt for utstrakt bruk av tortur (Putz 2019; Memorial, e-post november 2019). Fengslet har huset religiøse/politiske fanger, og i 2012 skal det ha vært mellom 5000 og 7000 fanger der. FN og flere menneskerettighetsorganisasjoner har gjennom mange år bedt om at Jaslyk-fengslet må stenges.

Stengingen av Jaslyk sees på som et viktig skritt fremover, men Steve Swerdlow (som sitert i Putz 2019) mener det er viktig å erkjenne og åpent diskutere de systematiske overgrepene som har blitt begått i Jaslyk og andre steder. Swerdlow peker på at usbekiske myndigheter fortsatt består av personer som har stått bak mange av overgrepene under Karimovs tid, og at et oppgjør med fortiden er nødvendig.

Bruken av tortur og ansvarliggjøring av overgripere

Tortur har vært utbredt i Usbekistan, både i varetekt og etter domfellelse, og benyttes fortsatt (U.S. Department of State 2019; Ikramov, møte mars 2019; Turgunov, møte mars 2019). Tortur brukes først og fremst i varetekt for å fremskaffe en tilståelse, men løslatte fanger har også rapportert om bruk av tortur under soning (U.S. Department of State 2019, s. 2, 4).

I et dekret fra november 2017 forbød Mirzijojev domstolene å bruke bevis som var fremskaffet ved bruk av tortur (Putz 2019). I april 2018 signerte Mirzijojev en anti-torturlov som gjør det mulig å straffeforfølge personer som har vært involvert i bruken av tortur. U.S. Department of State viser i sin årsrapport for 2018 til at flere personer skal ha blitt dømt som følge av den nye loven, blant annet to myndighetspersoner som var involvert i tortur av journalisten Bobomurod Abdullayev som ble arrestert i september 2017 (U.S. Department of State 2019, s. 3). Ifølge Steve Swerdlow, som kjenner situasjonen i Usbekistan svært godt, foregår det ingen etterforskning av torturtilfeller, og myndighetene erkjenner generelt ikke at tortur foregår (Swerdlow, møte desember 2019). Landinfo forstår informasjonen slik at i den grad myndighetspersoner blir holdt ansvarlig for tortur, så skjer dette i svært få tilfeller.

Ifølge de usbekiske menneskerettighetsforsvarerne Agzam Turgunov og Surat Ikramov (møter i Tasjkent, mars 2019) er ikke tortur lenger like utbredt som under tidligere president Karimovs regime. Ifølge Turgunov var tortur den gangen så vanlig at befolkningen ikke en gang snakket om det. Tortur ble brukt for å få en tilståelse om et forhold som svært ofte var fabrikkert. I tillegg til fysisk tortur, ble det også brukt psykisk tortur. Blant annet var trusler om voldtekt av kone/datter svært vanlig. Dette ble gjort for å få en person til å undertegne en tilståelse, og slike trusler gjør at personen undertegner, ifølge Turgunov. Turgunov selv opplyser at han ble torturert hver dag i flere måneder og trodde aldri han ville overleve (møte, mars 2019). Det finnes fortsatt mange slike eksempler, både på fysisk og psykisk tortur (HRW 2019; Turgunov, møte mars 2019).

Respons Usbekistan: Endringer på menneskerettighetsområdet

Mulighetene til å ytre seg kritisk er noe bedret, men fortsatt like vanskelig å bli registrert som uavhengig organisasjon

Ytringsfriheten har blitt noe bedret under Mirzijojev, men fortsatt møter befolkningen mange restriksjoner. Stadig flere unge bruker internett, og både usbekiske og russiske nyhetsmedier på nett blir mer og mer utbredt. Enkelte nettsider som kun.uz og gazeta.uz dekker sensitive temaer som tvangsarbeid og korrupsjon. Dette er temaer som tidligere har vært tabubelagt å skrive om. Til tross for disse fremskrittene, er fortsatt mange av mediene under statlig kontroll, og selvsensur er fortsatt utbredt (HRW 2019).

Ifølge Steve Swerdlow (møte, desember 2019) er det i dag mulig å ytre seg om mye, men det er ikke mulig å kritisere president Mirzijojev. Det er det ingen som gjør.

Flere uavhengige nettsider har blitt åpnet igjen, etter å ha vært lukket i årevis.⁶ I mai 2019 ble blant annet Eurasianet, Ferghana News, Human Rights Watch og BBCs usbekiske nyhetstjeneste igjen åpnet (HRW 2019). Journalister fra BBC, Eurasianet og Voice of America har på nytt fått akkreditering, og kan dermed nå arbeide i Usbekistan. Journalister fra flere andre nyhetstjenere har imidlertid fortsatt ikke fått akkreditering og må jobbe utenfor landet.

Mirzijojev tar til orde for at media fritt skal kunne skrive og uttale seg om aktuelle sosiale spørsmål (HRW 2019), men har ennå ikke holdt noen pressekonferanse og svart på spørsmål fra journalister (HRW 2019; Mazhitova 2019).

Usbekiske myndigheter har opplyst at de vil gjøre det lettere for uavhengige frivillige organisasjoner å registrere seg og drive aktivitet. Her har imidlertid resultatene så langt uteblitt. Fortsatt gjelder for eksempel loven fra 2015, som krever at NGO-er må ha forhåndstillatelse til å drive enhver aktivitet, eller avholde møter. Justisdepartementet har ikke registrert en eneste ny organisasjon siden menneskerettighetsorganisasjonen Ezgulik ble registrert i 2002. Justisdepartementet har nylig nektet å registrere en organisasjon som flere tidligere politiske fanger har organisert. Organisasjonen ønsker å arbeide med blant annet rehabilitering av tidligere fanger (HRW 2019). Heller ikke internasjonale organisasjoner har fått akkreditering til å jobbe i Usbekistan. HRW har fått tillatelse til å oppholde seg der i perioder og rapportere derfra, men har ikke fått noen ny akkreditering.⁷

Forholdene for LHBT er ikke endret til det bedre

LHBT er en gruppe som ikke har fått det bedre under Mirzijojevs regime. Usbekistan er sammen med Turkmenistan de to eneste tidligere sovjetrepublikkene hvor seksuelle relasjoner mellom to personer av samme kjønn fortsatt er straffbart etter straffeloven § 120, med en strafferamme på ett til tre års fengsel (HRW 2019).

Steve Swerdlow opplyser om et tilfelle der en mann som sto fram som homofil, ble drept av en gjeng kort tid etterpå. Homofili er et ikke-tema i Usbekistan. Lesbiske kvinner er enda mer tabubelagt. Homofile og lesbiske kan ikke anmelde overgrep som følge av deres seksuelle legning, ettersom homofili er kriminalisert (Swerdlow, møte desember 2019).

⁶ Etter opptøyene og fengslingene av antatt opposisjonelle i Andizjan i 2005, hvor det internasjonale samfunnet krevde en granskning av hva som hadde skjedd, ble en rekke uavhengige medier stengt.

⁷ HRW mistet akkrediteringen til Usbekistan i 2011.

Bomullsplukking for barn er avskaffet

Tvungen bomullsplukking med deltagelse av både voksne og barn har vært praktisert i Usbekistan under hele president Karimovs regjeringstid. Barn har blitt tatt ut av skolen og måttet ta del i arbeidet med å plukke bomull for å nå landets innhøstingskrav. Det samme har skjedd med flere yrkesgrupper, blant annet lærere. De har måttet droppe egen jobb for å gjøre en innsats med bomullsplukkingen. Denne praksisen har blitt sterkt kritisert av det internasjonale samfunnet.

Ifølge flere kilder er praksisen med å tvinge barn til å plukke bomull nå så å si avskaffet (usbekisk kilde b, møte i Tasjkent mars 2019; vestlig ambassade, møte i Tasjkent 2019). En vestlig ambassade opplyser at tvangsarbeid utgjør 7 % av all bomullsplukking i 2019, og at barn ikke lenger blir satt til å plukke bomull. Mirzijojev ser det som en prioritert oppgave å avskaffe barnearbeid i bomullsplukkingen (vestlig ambassade møte, mars 2019).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Bayram, M. (2019, 16. november). Uzbekistan: Haj pilgrims face state control, bribery, blacklists. *Eurasiareview*. Tilgjengelig fra <https://www.eurasiareview.com/16112019-uzbekistan-haj-pilgrims-face-state-control-bribery-blacklists/> [lastet ned 3. desember 2019]
- HRW (2011, 15. mars). *Uzbekistan: Government Shuts Down Human Rights Watch Office*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2011/03/15/uzbekistan-government-shuts-down-human-rights-watch-office> [lastet ned 19. desember 2019]
- HRW (2014, 25. september). *“Until the very end” – Politically motivated imprisonment in Uzbekistan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/uzbekistan0914_ForUpload_0.pdf [lastet ned 12. desember 2019]
- HRW (2019, 7. oktober). *Charting Progress in Mirziyoyev’s Uzbekistan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2019/10/07/charting-progress-mirziyoyevs-uzbekistan> [lastet ned 15. november 2019]
- Landinfo (2016, 15. juli). *Uzbekistan: Islamsk praksis utenfor myndighetenes rammer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Uzbekistan-Islamsk-praksis-utenfor-myndighetenes-rammer-15072016.pdf> [lastet ned 10. desember 2019]

Respons **Uzbekistan: Endringer på menneskerettighetsområdet**

- Landinfo 2018, 19. februar). *Uzbekistan: Overvåking av befolkningen og utsatte grupper*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Uzbekistan-Overvåking-av-befolkningen-og-utsatte-grupper-19022018.pdf> [lastet ned 10. desember 2019]
- Landinfo (2019), 7. oktober). *Uzbekistan: Avskaffelse av utreisevisum*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/10/Uzbekistan-respons-Avskaffelse-av-utreisevisum-07102019.pdf> [lastet ned 11. november 2019).
- Mazhitova, E. (2019, 5. november). What is Mirziyoyev hiding behind the screen of “liberal changes”?. *Kazakhstan 2.0*. Tilgjengelig fra https://kz.expert/en/news/world_practice/1684_what_ismirziyoyev_hiding_behind_the_screen_ofliberal_changes?fbclid=IwAR2n1t_ndm9opVC5buFZ45A45hmLRzDfKa7-eb0R96L_OVbpVCtfVmbYAtc [lastet ned 3. desember 2019]
- OHCHR, dvs. United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (2017, 11. mai). *Opening remarks by UN High Commissioner for Human Rights Zeid Ra'ad Al Hussein at a press conference during his mission to Uzbekistan*. Genève: OHCHR Tilgjengelig fra <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21607&LangID=E&fbclid=IwAR2EPX5bdnyCgCPeZdT14gWzAeIAjD6KyVzw3hOmroDVnQod0ogLmU09kHg> [lastet ned 10. desember 2019]
- Pannier, B. (2018, 3. februar). How Shavkat Mirziyoev became Uzbekistan's Supreme Leader. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/uzbekistan-mirziyoev-consolidation-of-power/29016113.html> [lastet ned 13. november 2019]
- Putz, C. (2019, 5. august). Uzbekistan to Close Notorious Prison Colony, the «House of Torture». *The Diplomat*. Tilgjengelig fra <https://thediplomat.com/2019/08/uzbekistan-to-close-notorious-prison-colony-the-house-of-torture/> [lastet ned 28. november 2019]
- Reuters (2018, 31. januar). Uzbek leader sacks powerful security boss. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-uzbekistan-inoyatov/uzbek-leader-sacks-powerful-security-boss-idUSKBN1FK0TY> [lastet ned 18. desember 2019]
- RFE/RL (2012, 27. juni). Uzbekistan reinstates exit visa to Tajikistan, Turkmenistan. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/uzbekistan-exit-visas-tajikistanturkmenistan/24627994.html> [lastet ned 25. mai 2019]
- RFE/RL (2017a, 8. august). Uzbek Authorities Say Visa Reform To Simplify Travel Abroad. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/uzbekistan-exit-visas-abolished/28665778.html> [lastet ned 13. november 2019]
- RFE/RL (2017b, 16. august). Uzbekistan to Abolish Exit Visa System In 2019. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/uzbekistan-exit-visa-scrapped-2019mirziyoev/28680124.html> [lastet ned 13. november 2019]
- RFE/RL (2018, 11. januar). Tajikistan, Uzbekistan Agree on Visa-Free Travel. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/tajikistan-uzbekistan-visa-free-travel/28969523.html> [lastet ned 16. desember 2019]
- Stroehlein, A. & Swerdlow, S. (2019, 3. mars). *Beyond Samarkand*. Los Angeles: Los Angeles Review of Books. Tilgjengelig fra <https://lareviewofbooks.org/article/beyond-samarkand/> [lastet ned 28. november 2019]
- U.S. Department of State (2019, mars). *Uzbekistan. Country Reports on Human Rights Practices for 2018*. Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/03/UZBEKISTAN-2018.pdf> [lastet ned 11. desember 2019]

Muntlige kilder

- HRW, dvs. Human Rights Watch. Møte i Oslo, februar 2015.

Respons **Uzbekistan: Endringer på menneskerettighetsområdet**

- Ikramov, Surat. Usbekisk menneskerettighetsaktivist., møter i Almaty november 2017, Tasjkent mars 2019.
- Memorials kontor i Moskva. Møter i Oslo februar 2015 og september 2017, e-post 15. november 2019.
Russisk menneskerettighetsorganisasjon med stor ekspertise på Usbekistan. Kilden anses for å ha svært god oversikt over rettsforhold og menneskerettighetsovergrep i Usbekistan gjennom å ha arbeidet med forhold knyttet til Usbekistan i en rekke år.
- Swerdlow, Steve. Møte i Oslo 4. desember 2019, e-post 17. desember 2019.
Steve Swerdlow har arbeidet for Human Rights Watch i ca. ti år. Han sluttet i HRW i november 2019. Han har nå oppdrag for UNDP. Da Landinfo møtte ham i desember 2019, var det i hans egenskap som ekspert på Usbekistan.
- Turgunov, A. Møte i Tasjkent 12. mars 2019.
Turgunov har selv sittet ni år i fengsel pga. sitt menneskerettighetsarbeid. Han opplyser at hans sak var fabrikkert.
- Usbekiske myndigheter. Møter i Tasjkent mars 2019.
- Usbekisk kilde a. Møte i Almaty november 2017.
Kilden bor i Usbekistan og har god kunnskap om lokale forhold i landet. Kilden har blitt anbefalt som en troverdig og godt opplyst kilde av andre kilder Landinfo har hyppig kontakt med.
- Usbekisk kilde b. Møte i Tasjkent 10. mars 2019.
- Vestlig ambassade. Møte i Tasjkent 11. mars 2019.

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.